

În căutarea formei și fondului

Este din ce în ce mai vizibilă preocuparea tinerilor regizori pentru dramaturgia contemporană, cu precădere cea de peste graniță. O opțiune firească, atâta timp cât problematica, limbajul pe care le dezvoltă sunt ale timpului și, deci mult mai aproape de preocupările generației tinere. Însă, în spiritul emfazei tinereții, pentru unii, această opțiune este *declarat* exclusivă, o negație vehementă a formei și a unghiului de abordare a dramaturgiei ne-contemporane. Ceea ce însă nu apare așa de vizibil cum ar trebui să fie (dacă încerci să îți asumi ca regizor o poziție de avangardă), este adecvarea discursului regizoral la moment. Căci originalitatea sau puterea de penetrație sau forța unui text nu pot substitui lipsa de modernitate a mijloacelor de expresie. Și, cu atât mai mult, aruncarea în experiențe abstracte nu va putea ascunde și nici nu scuză bâlbâielile generate, în esență, de nedeplina stăpânire a portretizării.

Scurta biografie artistică a lui Sorin Militaru, încă student (anul V, la UNATC „I.L. Caragiale”, București), se centrează și ea pe abordarea dramaturgiei contemporane. Excepția o face o dramatizare după Cehov, realizată pe scena Teatrului „Maria Fillotti” din Brăila. Celelalte texte aparțin spațiului austriac. Două piese de Schwab, una montată la Teatrul Național din Timișoara, cealaltă la Teatrul Odeon (pentru care a fost, de altfel, nominalizat pentru debut la Gala UNITER 2001), precum și *Jar de munte* de Peter Turrini montată la Teatrul „Sică Alexandrescu” din Brașov sub numele de *Jasmine și Orbul*.

Textul turinian, realizat într-o cheie melodramatică, fără a fi una dintre cele mai incitante propuneri dramaturgice, capătă valoare prin frumusețea mesajului: chiar acolo unde viața amputează sau cangrenează existențe, sufletele au nevoie de iubire.

Din păcate, în spectacolul brașovean, întâlnirea text-regizor nu s-a produs. Au fost vizibile doar căutările. S-a căutat o construcție pe structură contrapunctică: între derizoriul existenței orbului și prezența hieratică a fetei din vis, ideal alb al dragostei pure ce pătrunde în spațiul sordid al existenței ratate, plină de frustrări. Numai că s-a produs o exemplificare expozitivă de un grotesc non estetic (decorul cu păsări moarte, apariția grupului de turiști). S-au căutat contururi fixe în care să se înscrie personajele, în detrimentul relațiilor. Profesionalismul lui Ioan Georgescu (*Orbul*) și al Vioricăi Geantă Chelbea (*Jasmine*) i-a salvat cât decît. Nu același lucru s-a întîmplat și cu Gabriel Costea care schematizează doar, obligat fiind a umple forma unei prezențe retarde și bâlbâite, probabil, în concepția regizorului, singura explicație pentru care un tânăr poate să-și lege existența de cea a unui orb. Care a fost însă motivația alegerii textului, gândul de dincolo de formă, rămâne încă să ne întrebăm.

Teatrul „Sică Alexandrescu”, Brașov – *Jasmine și Orbul* de Peter Turrini. Regia: Sorin Militaru. Scenografia: V. Penișoară Stegaru. Muzica: formația „Sfera”. Cu: Ioan Georgescu, Viorica Geantă Chelbea, Gabriel Costea, Carmen Moruz, Lorena Ciubotaru, Oana Păvălache, Ovidiu Cepănar, Vasile David.

Claudia LIPAN

Să te aduci pe tine în tine însuși

Cu toate că a fost găzduit în sala renovată a Teatrului Bulandra, spectacolul *Orientarea în noapte* nu a prea lăsat prilej ochiului să vadă un spațiu nou, ba chiar și-a plimbat spectatorii spre scenă prin culise în plin proces de vopsire. O alegere inspirată, totuși, a regizoarei Liana Ceterchi, ținând cont de faptul că piesa scrisă de suedeza

Kristina Lugn propune un spațiu al angoasei. Ar trebui să vorbesc despre cadrul scenografic plin de contraste, despre plasa de stele și imensa pânză albă ce inundă spațiul de joc, despre muzica bine sincronizată dintr-un colț al scenei de către Ramona Horvath, despre luciditatea regiei ș.a.m.d. O să vorbesc, în schimb, despre întâlnirea cu textul Kristinei Lugn și despre două actrițe importante ale teatrului nostru, Gabriela Popescu și Mirela Gorea.

Kristina Lugn, deținătoarea celui mai important premiu pentru dramaturgie din Suedia, este autoarea a șapte volume de poezie și a numeroase piese de teatru. *Orientare în noapte* a avut premiera la Stockholm în 1998 și s-a bucurat de mult succes datorat, pe de o parte, și celor două actrițe, Pernilla August și Lena Endre. În primăvara acestui an, Kristina Lugn a venit pentru o scurtă vizită în România, fiind prezentă la repetițiile Liane Ceterchi. Textul vorbește despre încercările disperate a două femei de a se adapta unui drum inițiat, de a scăpa de lamentația zilnică. Plimbarea lor nocturnă devine cu timpul o lecție a demnității femeii în contextul unei grave singurătăți. Ajunse în pragul crizei, cele două profesoare se provoacă reciproc la un joc al vieții și al morții din care, în final, trebuie să iasă câștigătoare. Absurdul este eticheta propriei lor identități, din cauza lipsei de orientare. Astfel, ideea de a transforma un personaj în inițiat și un altul într-o călăuză este aproape inevitabilă.

Aflate sub incidența timpului care expiră o dată cu trecerea nopții, personajele trebuie să-și schimbe (ca noi toți, de altfel) aripile pline de cinism și neîncredere cu un dram de înțelepciune, iubire, speranță. Cu atât mai mult cu cât oferta noastră sufletească sărăcește, îngrijorător, din ce în ce mai mult. Urătenia care copleșește drumul pe parcursul călătoriei înspre înlăuntrul și înlături subțiază numărul celor care au suficient curaj să aleagă soluții. *Bibi* și *Vera* au o singură șansă – aceea că sunt plămuite din aluat diferit. În timp ce *Vera* (Gabriela Popescu) parcurge cu destulă ușurință treptele inițierii (vădit convinsă de semnul antologic al călăuzei), *Bibi* (Mirela Gorea) se afundă din ce în ce mai mult în teamă (alimentată de necunoaștere). Or, ca element negativ, frica o paralizează. Poate avansa, dar este lovită în cel mai nevralgic punct. Nu găsește resursele necesare de a se elibera de ea decât atunci când a ales schimbarea. *Bibi* este o începătoare. O senzație de început care m-a copleșit și pe mine în clipa când am revăzut-o pe scenă, după o nemeritat de lungă absență, pe Mirela Gorea. Actriță sensibilă, punctând vulnerabilitatea și neliniștea celui care vrea să-și depășească simpla condiție de automulțumire. Obişnuința gândului de trecere în moarte nu este un apel la disperare. Când este pus să înfrunte pericolul (așa cum îl înțelege el), omul este capabil de multă luciditate. Iar Mirela Gorea știe să găsească în personaj această luciditate inspirată. Ea ajută la eliberarea eroinei de sub tutela temerii permanente, de sub imaginea unor relații apropiate care au eșuat. Pentru *Bibi*, eșecul este cea mai mare greșală și asta mi-a amintit de analogia pe care Rafail Noica o sublinia între eșec și păcat. La rândul ei, Gabriela Popescu este o alegere potrivită pentru rolul *Verei* datorită energiei pe care o radiază. Pofta de joc, de viață a femeii face din ea, o călăuză. Cu ușoare veleități și răutăți de superior, *Vera* este interpretată cu vigoare lipicioasă. Are simțul orientării, este suficient de independentă într-un context al dependenței fizice și psihologice, dar și cu spirit critic atunci când conceptul de prietenie este diminuat. Orientarea în noapte începe să semene cu o competiție sportivă în care orice limitare, orice supoziție puerilă reduce șansele de câștig. Spectacolul legitimează într-un fel credința «denunțării» în noi a îngrijitorilor de suflete. Șansa suprimată de a te aduce pe tine în tine însuși, duce la singurătatea care, așa cum spunea unul dintre personaje, nu te ajută să pășești cu lumina alături, să-ți iei viața în propriile mâini, sau să ai un prieten care să te vadă urcând scara și pășind dincolo...

Teatrul L. S. Bulandra – *Orientare în noapte* de Kristina Lugn. Traducerea și regia : Liana Ceterchi. Scenografia : Nina Brumusilă. Muzica : Ramona Horvath. Lighting designer: Sorin Toma. Consilier moment de iluzionism: Mihai Ciucă. Cu : Mirela Gorea, Gabriela Popescu. Data premierei : 10 noiembrie 2002.